

09 פברואר 2022

לכבוד:

ח"כ יסמין פרידמן סאקס וח"כ שרון השכל

לעניין הצ"ח להסדרת הפיקוח על הכלבים (תיקון – כלבי הפקר), התשפ"ב-2021,

הנדון: תכנית ניסוי המפרטת דרכי שליטה וטיפול באוכלוסיות כלבי הפקר

שלום רב,

סוגית הכלבים המשוטטים וכלבי הפרא בישראל מורכבת מטבעה, מהווה גורם משמעותי ונוגעת בנושאים בעלי חשיבות רבה ובהם אחריות לביטחון האישי ואיכות החיים של תושבים באזורים שונים בישראל. מאידך יש להתחשב גם זכותם של הכלבים לחיים נטולי סבל, הרצון לשמור על הסביבה הטבעית ועל מגוון בעלי החיים לנו ולילדינו. חוסר מידע מדעי זמין על נכונות הטיפול באוכלוסיית כלבי הפקר והצעדים הננקטים בימים אלה, אינם תורמים די למניעת ריבוי אוכלוסייתם של כלבי הפקר.

קוראים אנו לכל השותפים, להגדיר בפורום המקצועי שאלות של "מה כן" ולחלוק מידע ומשאבים, לצורך צמצום פגיעה בבעלי החיים והצורך העז להסדרת הפיקוח בכלבי הפקר. מתוך כך, מבקשים אנו להציג לעיון את התוכנית המפרטת דרכי שליטה וטיפול באוכלוסיות בכלבי הפקר. פירוט התוכנית מצ"ב בנספח אך תבסס על העקרונות הבאים:

1. על התוכנית להיות יעילה עם יכולת התאמה וגמישות ולהביא בחשבון את המאפיינים הייחודיים הגאוגרפיים, תרבותיים וביולוגיים של ישראל, ולשאוף להתאמת "סל" פתרונות לכל בנפרד, כולל חקיקה והסברה לאומית מול אוכלוסיית החקלאים בכל השכבות.
2. על התוכנית לשלב ולתת העדפה לפתרונות כוללים ("הוליסטיים") וברי קיימא, הרואים ומתייחסים למכלול של כלבים, אדם וסביבה בקרב גורמי המדינה כולל הקמת רשות מפקחת על חלוקת התקציבים ושילוב כלל הפעולות בתכנית כולל:
  - א. מיפוי להקות הכלבים (באמצעי ניטור מתקדמים). יצירת תחנות האכלה, שהן גם מלכודות ייעודיות. פעולות אלה ימנעו ציד ופגיעה בחיות הבר לידי הכלבים.
  - ב. פיקוח הגברת אכיפה וטיפול במוקדי אשפה ומזון בסביבה. תגמול תמורת מניעת רבייה. לדוגמה רכישת כלבי רועים מעוקרים, מחוסנים ומשובבים במימון המדינה (כלבי הרועים הבדואים ו/או החקלאים וכו').
  - ג. למטרות מחקר ופיתוח תקום מחלקה לאפידמיולוגיה וניהול אוכלוסיות בשירותים הווטרינרים ומחלקת מחקר במכון הווטרינרי לפיתוח אמצעי למניעת פוריות, ע"י טיפול ו/או סירוס כימי/הורמונלי (גם בהזרקה וגם דרך הפה עם מזון) ושימוש בפיתוחים הקיימים ע"י המומחים הישראליים בתחום.
  - ד. רשויות וקהילות- פיקוח הדוק ואכיפה מחמירה על נטישת כלבים, הסדרת רישיון לבתי גידול (כולל אימהות לא מעוקרות כפוטנציאל).

אנו מאמינים שכדי לצמצם ולווסת אוכלוסיות "כלבי הפקר" שהפכו לכלבי פרא בישראל מחובתנו להציע תכנית אופרטיבית ולתת חוות דעת המקצועית. במסגרת התכנית תקבע אסטרטגיה, הערכת וניהול הסיכונים, יפורסם קול קורא להצעות עתידיות ומתווה של תכניות דינמיות לשליטה בכלבים המשוטטים. מתוקף כך מוצאים אנו לנכון להעלות סוגיות מקצועיות אלו, ולהציע את עזרת המומחים והארגון בקידום הנקודות בהתאם לתוכנית המוצעת.

בכבוד רב ובברכה,

פורום המומחים בהסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל

הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל היא הארגון המייצג והמאגד את מירב הרופאים הווטרינריים המומחים והעוסקים בתחומים שונים בישראל הן בהיבט הקליני והן בהיבט המעבדתי, בפיקוח וטרינרי בכלל ופיקוח על המזון בפרט.

פשו אותנו ב -

hahistadrutvet@gmail.com דוא"ל

תכנית המוצעת

מטרת התוכנית: צמצום תופעת הכלבים המשוטטים (כלבי הפקר) תוך הפחתת הסבל הנגרם לבעלי החיים.

כללי

הפתרונות שכוללים ירי חי, ירי חצים עם שימוש במקרים חריגים ברעל כבר אינם מקובלים כיום, לא בקרב הציבור ואף לא בקרב אנשי מקצוע כאמצעים **העיקריים** להתמודדות עם בעיה זו. בהחלט השימוש בהם צריך להישמר לתרחישי קיצון, תוך נקיטת הבקורות המתאימות.

מנגד, לכידת כלבים משוטטים וכלבי פרא ושיכונם בכלביות למשך פרקי זמן לא ידועים עד שיאומצו או ימותו והסתמכות על כך כמודל הכולל היחיד ככל הנראה אינו בר קיימא, ומציב גם הוא דילמות קשות בנוגע לרווחת הכלבים עצמם והפוטנציאל הקיים בהתפתחות מחלות זואוונטיות מגיחות באוכלוסיות אלה, מה גם שהבעיה העיקרית בחוק הקיים היא היעדר אמצעים לאכיפתו.

הפערים המשמעותיים בעמדות בעלי העניין וקובעי המדיניות בנוגע לאיזו דרך הינה היעילה ביותר לצמצום הבעיה בעיקר "מה לא" הביאה לכך שאין התקדמות משמעותית בנושא.

מטבע הדברים, המורכבות הנ"ל מתבטאת בקרב החווים אותה, בקרב הציבור הרחב ואף בקרב אנשי המקצוע וקובעי המדיניות במגוון רחב של דעות בנוגע להתמודדות עם נושא טעון זה (Gatekeepers). עם זאת, קיימת עובדה אחת שלצערנו כולנו נאלץ להתמודד עמה, והיא שהטיפול בנושא מועט מדי, ולבטח אינו מביא לתוצאות המקוות.

מעבר למדיניות הקיימת בהתאם לנוהל שליטה וטיפול בבעלי החיים המשוטטים ומתפראים ו/או לכידת הכלבים המשוטטים ע"י לוכדי כלבים או הווטרינרים הרשתיים באזורים שונים, אין בנמצא תכנית ממשלתית לטיפול ארוך טווח ומקיף בבעיית ריבוי אוכלוסיית הכלבים חסרי הבעלים. פעולות אלו ואחרות מתבצעות בהתאם ליוזמות מקומיות של מחוז או רשות כזאת או אחרת, בעיקר בהקשר לשליטה בתנועת בעלי חיים או לטובת מיגור מחלת הכלבת.

פעולות נדרשות להצלחת התכנית

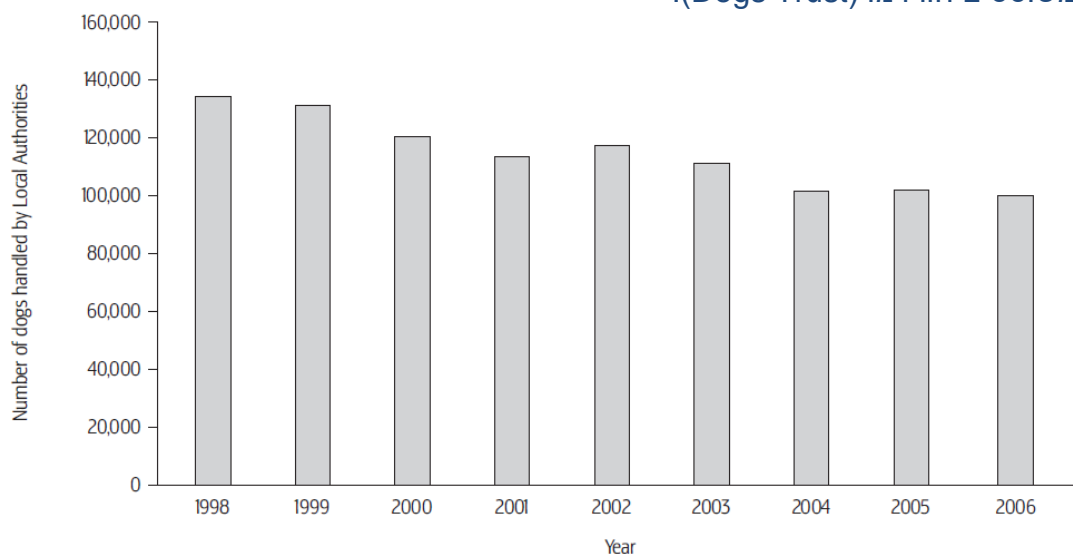
בהתאם לאמור לעיל, ומתוך הכרה בחשיבות צמצום אוכלוסיות "כלבי הפקר" והכלבים המתפראים במדינת ישראל, אנו מציעים הפעלת תכנית **במתכונת ניסוי המוגבל בזמן**, בו יבחנו מספר כיווני פעולה וחלופות, אשר בהמשך יהוו בסיס לתוכניות המשך.

אנו בדעה כי רק פתרון משולב עם דגש על מתן פתרונות לטווח ארוך הכולל מענה תקציבי, ניהולי ותשתיתי הולם מצד הרגולטור יישא פרי. רט"ג, רשויות המקומיות, שו"ט ומשרדי הממשלה השונים, יחד עם ארגונים לא-ממשלתיים, יכינו ויישמו תוכניות חינוכיות הקשורות לבע"ח החיים המשוטטים.

פעולות דומות בעולם

בשנת 2008 פורסם ע"י גב' לואיזה טסקר מארגון Stray Animal Control Practices (Europe) דוח לשנים 2006-2007 המבוסס על נתונים שנאספו לידי ארגוני בעלי חיים באירופה (31 מדינות).

ע"פ הדו"ח הנ"ל, מאז 1998, אנגליה עורכת סקר שנתי ברשויות המקומיות לגבי המספרים וגורלם של הכלבים המשוטטים שהם אספו. ע"פ הנתונים שנאספו חלה ירידה הדרגתית במספרם של הכלבים המשוטטים שהרשויות המקומיות תופסות (ירידה של 24% מ-1998 ל-2006), עלייה שולית במספר שיעור מאותם כלבים שנתפסו שמאוכסנים לאחר מכן וירידה של 64% במספרים מומתים. חשוב לציין כי בשנת 2006, שישה אחוזים מהכלבים המשוטטים הורדמו (Dogs Trust).

*בתמונה: מספר הכלבים המשוטטים שנתפסו על ידי משטרת בע"ח יחד עם הרשויות המקומיות בבריטניה.

פעולות מקיפות

1. בתי ספר תיכוניים מקצועיים ובתי ספר להשכלה גבוהה, המכשירים אנשי מקצוע בתחומי הרפואה הווטרינרית, החקלאות וחקלאות בעלי החיים, ביולוגיה, מדעי הסביבה וכדומה, יערכו גם הכשרה והסברה בהתאם לתוכנית.

2. למרות שבוצעו מספר מחקרים בתוכנית לכידה-חיסון-עיקור-החזרה/מסירה בכלבים, חסר מידע מהימן בנושא ומכאן על המדינה לקדם את התוכנית אופרטיבית במכלול הנושאים הבאים:

א. חקיקה המגדירה ומגבילה שימוש ותנאי החזקה כלבי רועים במשקים החקלאים (כולל חובת הסדרת כלבים באזורים מוגדרים; הסברה, תפיסה, סירוס/עיקור, חיסון, סימון והחזרה לבעלים).

ב. פיקוח וטרינרי צמוד וכולל תמריצים כלכליים.

ג. חקיקה למחזיקי חיות המחמד ו/או קוד התנהגות, כולל:

1. איסור החזקת כלב לתקופות ו/או לצמיתות לנוטשי כלבים, כולל בני משפחה בדרגה ראשונה הגרים באותו מעון (בעל, אישה, ילדים וכד')

הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל היא הארגון המייצג והמאגד את מירב הרופאים הווטרינריים המומחים והעוסקים בתחומים שונים בישראל הן בהיבט הקליני והן בהיבט המעבדתי, בפיקוח וטרינרי בכלל ופיקוח על המזון בפרט.

2. הגבלת החזקת גורים בכלביות לרבייה, כולל החזקתם מכלבה פרטית ששימשה לרבייה והנפקת רישיון לרבייה.
3. איסור החזקת כלבים כולל גורים ללא סימון שבב.
- ד. פעולות אימוץ כלבים – פעולות משותפות עם גופים לא ממשלתיים כולל עידוד כלכלי לאימוץ.
- ה. סקרים, ניטור, איסוף מידע על אוכלוסיית כלבי הפקר בפרט ושליטה בבעלי חיים משוטטים בכלל, מגמות ושינויים באוכלוסיית המשוטטים (מעל חמש שנים) לדוגמה בחינת סיבות לנטישת הכלבים ע"י בעלים.
  - ו. קביעת נוהל ביצוע המתת חסד בבעלי החיים המשוטטים ושיטות חילוץ.
  - ז. הגדרת דרישות פיקוח על ניהול כלביות ציבוריות ומקלטים לבעלי חיים המשוטטים כולל פיקוח והגדרת המקלטים הקיימים.
  - ח. שינוי בהגדרת כלבים מסוכנים (הוספת כלבי הפקר אשר אינם ברי אימוץ ככלבים מסוכנים).
  - ט. הגדרות והגבלות לגידול ומכירת כלבים והחזקתם בחנויות מחמד כולל חובת סימון בשבב החל מחודש ראשון ולא גמילה.
  - י. רישום ורישוי לכלבים המשוטטים, להגדיר מי המפעיל של המערכת. מיפוי להקות הכלבים (באמצעי ניטור מתקדמים)
  - יא. יצירת תחנות האכלה שהם גם מלכודות ייעודיות לכלבים, חיסון וסירוס כימי זמני בשתל מוזרק (ריסון, ללא הרדמה, לזירוז התהליך ולהגדלת המספרים)
  - יב. מחקר עוקבה פרוספקטיבי יבוצע במקביל.
  - יג. מחקר במקביל יכלול פיתוח כימי/הורמונולי/אימונולוגי וכל אמצעי אחר שהינו יעיל באופן זמני או קבוע ואינו כירורגי, ע"י מומחים בתחום. פיתוח אמצעי וויסות רבייה בבליעה, היתכנות גבוהה לפיתוח מוצר מוגמר תוך זמן מוגדר. הערכה היא כי פתרון לעיכוב/ויסות רבייה במתן פומי (דרך הפה) ישים לאוכלוסיות גדולות ויאפשר מניעת פוריות בפועל של למעלה מ-70% מהאוכלוסייה. ישנם כיום גורמים בארץ לנושא מניעת רבייה, להם ידע רב בנושא.
  - יד. הפתרונות המוצעים יקרים ומורכבים ודורשים תקציב, כ"א ובעיקר שינוי תפיסה ולקיחת אחריות ע"י מקבלי החלטות במדינה. יישומן של הפתרונות בשטח, ניתן לבצע דרך רופא לוויסות אוכלוסיות בע"ח (ניהול, ניטור ואיסוף המידע) בלשכות הווטרינריות ודרכם לרו"ט ברשויות ואיסוף ממצאים בחזרה.
  - טו. טיפול בבעיית כלבי הרועים הבדואים ו/או החקלאים:
    - הקמת צוות הידברות מקצועי לפתרון מול ראשי השבטים
    - רכישת כלבי רועים מעוקרים (החלפה תוך פתרון טוב להגנת העדרים) במימון המדינה (כולל אימון מתאים)
    - טיפול ו/או המתה של כלבים מסוכנים אשר ייקבע ע"י גורמים מקצועיים כי אינם ברי אימוץ.
    - הגברת אכיפה ותגמול תמורת מניעת רבייה
    - שילוב התכנית ב"החלפת" עדרי צאן נגועים במחלת הברוצלזיס במימון המדינה
  - טז. טיפול במוקדי אשפה ומזון, בדגש על בתי מטבחים ומשקים כולל אכיפה.

יז. הקמת צוותים וחוות לקליטת כלבים מתפראים בניסיון לאמנם, המתאימים יועברו לאימוץ

יח. אכיפה מחמירה על נטישה כולל קנסות גבוהים על נטישת בע"ח והסדרת רישיון לבתי גידול בשיתוף פעולה עם ההתאחדות הישראלית לכלבנות. (כולל הפוטנציאל לכלבות לא מעוקרות בבתיים הפרטיים) ופיקוח הדוק.

יט. חינוך והסברה

כ. להגדיר שיטת זיהוי של בע"ח חיים משוטטים.

כא. לבדוק אומדן אוכלוסיית כלבים בישראל ומגמות באוכלוסיות הנ"ל.

כב. פעולות למניעת פוריות או עיקור / סירוס ובהמשך הזרקה תרכיב כלבת + אכינוקוקוס ושלב.

כג. סירוס כימי/הורמונלי במקום לכידה ובהמשך מיון, טיפול/שחרור/החזקה.

כד. פתיחת מדור לפיתוח מחלקת מחקר לפוריות ומחקר במכון הווטרינרי למטרת ויסות האוכלוסייה לפתוח, גיוס חוקרים בנושא ופיתוח תרכיב למתן פומי בתוך 3-5 שנים לוויסות בקנה מידה גדול.

כה. יפורסמו במקביל יבוצעו תכניות עיקורים/סירוסים מסובסדות, ייקבע מראש מי הגורם המפעיל והמפקח על ביצוע.

כו. תקבע אחריות גורם על מיפוי, החזקה והפעלה של תחנות האכלה, מתקני לכידה, טיפול וכדומה. מיפוי הלהקות (ברחפנים ואינפרא אדום), לכידה במלכודות יעודיות שפותחו ללהקות (עד 20 פרטים) עם שילוב חינוך הציבור.

כז. יפורסמו יבוצעו תוכניות חינוך למחזיקי בעלי חיים, משפחות וילדים בנושא בעלות, טיפול ואחריות על חיות המחמד.

כח. דרישה לסימון בשבב וקריאת נתוני השבב בהגעה לארץ לכלבים מיבוא הן פרטי והן מסחרי (בדיקת חובה בשדה ולא נמלים)

הפעולות המחייבות:

א. מיפוי האזור וחלוקה לאזורי שליטה.

ב. הקצאת משאבים להגדלת מספר הכלבים שניתן לקלוט לטווחי זמן קצרים וארוכים, ע"י בניית כלביות והרחבת כלביות קיימות, קליטת והכשרת צוותים.

ג. הכשרה והדרכה ע"י גורם מקצועי של כל הגורמים המבצעים (חקיקה, פיקוח ומומחים בהפעלת הכלבים).

ד. הזמנה, הכנה והצבת מלכודות אוטומטיות שישמשו בשלבים מוקדמים כתחנות האכלה ובהמשך תבצע הפעלתן (הכל ע"פ הצורך).

ה. מחקר ובחינת גישות חדשניות. בחינת החלופה של ביצוע לכידת הכלבים-טיפול-שחרור מחדש כולל בחינת אפשרות להמשך האכלה (כך יתבצע ביות בבטיחות מרבית, טיפול, חיסון, שיבוב, בדיקה, ויבדק הצורך להעבירו לכלביה להמשך טיפול ואו ביצוע פעולות רפואיות).

ו. ביצוע הסברה נרחבת לחקלאים ואזרחים בעניין בע"ח, כלבת, חיות בר וכדומה

ז. תוכנית חינוכית מסודרת בגני הילדים ובתי הספר.

ובהתאם לכך, יבוצעו במקביל תהליכים להלן:

1. העבודה תתבצע בשיתוף עם כלל הגורמים המקצועיים:
  - א. משרד החקלאות- שירותים וטרינריים בשדה
  - ב. משרד הפנים- רופאים רשתיים ולוכדים (תוכנית הפעלה, הפיקוח יבוצע ע"י הרשויות וצוותי הלכידה יעברו הכשרה והסמכה)
  - ג. המשרד להגנת הסביבה - חינוך, חקיקה ואכיפה מוגברת על מפיצי פסולת (מוצרים מן החי, שחיטה שחורה)
  - ד. רט"ג
  - ה. ארגונים מקצועיים ו-NGO's, הרו"י (מומחים והכשרות), ארגון הרו"ט לחיות בית ארגוני צעב"ח וכו'
2. יוקצו תקציבים להכנת קולות קוראים והפעלת תוכניות מחקר בתחום, בדגש על הנושאים הבאים:
3. * איסוף נתונים לגבי כמות הכלבים ומיקום האוכלוסיות (הלהקות).
4. * הערכת נפיצות גורמי מחלה (זואונוטיים ואחרים) בקרב אוכלוסיות כלבי הפרא
5. * הערכת השפעת אוכלוסיות כלבי פרא על בתי הגידול בהם הם נמצאים
6. בחינת התערבויות cost-effective לצמצום אוכלוסיות הכלבים, לצד פיתוח מודלים שיאפשרו מעקב ושליטה עתידיים באוכלוסיות הכלבים.
7. פיתוח אמצעים טכנולוגיים לעזר בלכידה וטיפול בכלבים משוטטים, והטמעתם בפרוטוקולים חדשניים ללכידה יעילה, ובטוחה של כלבים.
8. הערכת השפעת פעולות קצרות וארוכות טווח(לכידה, טיפול, שהייה במתקנים וכו') על רווחת הכלבים.

הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל היא הארגון המייצג והמאגד את מירב הרופאים הווטרינריים המומחים והעוסקים בתחומים שונים בישראל הן בהיבט הקליני והן בהיבט המעבדתי, בפיקוח וטרינרי בכלל ופיקוח על המזון בפרט.

